

ПРИВЛИЧАНЕ НА ОБВИНЯЕМ СЪС СЪСТАВЯНЕТО НА ПРОТОКОЛА
ЗА ПЪРВОТО ДЕЙСТВИЕ ПО РАЗСЛЕДВАНЕ СРЕЩУ НЕГО*Георги Митов*INVOLVING A DEFENDANT BY DRAWING UP THE RECORD
OF THE FIRST ACTION OF INVESTIGATION AGAINST HIM/HER*Georgi Mitov*

Abstract: The power to involve a defendant by drawing up the record of the first action of investigation against him/her, provided by Article 219, Paragraph 2 of the Bulgarian Code of Criminal Procedure, is vaguely regulated by law and contradicts basic principles and institutes of the criminal procedure. It creates theoretical and practical problems that call into question its usefulness for procedural economy during the investigation. Therefore, it should be revoked de lege ferenda.

Keywords: defendant, involving a defendant, decree, sufficient evidence, grounded assumption, report, supervising prosecutor, act of investigation.

НПК регламентира две форми за привличане на едно лице като обвиняем – с постановление на разследващия орган (чл. 219, ал. 1 НПК) и със съставянето на протокола за първото действие по разследването срещу него (чл. 219, ал. 2 НПК). Първата е класическа и с оглед на дългия период на прилагане при нея принципно няма проблеми в законодателната уредба, правоприлагането и теоретичното ѝ изясняване. Не такова е положението с втората възможност за привличане на обвиняем. Тя е неясно формулирана от законодателя и това създава много проблеми в практиката. Затова тя се използва изключително рядко. Предмет на настоящото изследване е теоретичното изясняване на този втори начин за възникване на фигурата на обвиняемия и проблемите, които поставя действащия законодателен механизъм с оглед на неговата ефективност и полезност за постигане на бързина на разследването.

Независимо от това ограничаване в анализа ще бъдат засегнати и някои въпроси на

класическата схема, доколкото тя допринася за изясняване на поставените въпроси. Извън обхвата ще останат особеностите на привличането на обвиняем при бързото производство като диференцирана наказателна процедура (чл. 356, ал. 4 НПК)¹.

I.

За правилното изясняване на инститаута на привличане на обвиняем с първото действие по разследване срещу него е необходимо да се изяснят някои предварителни въпроси, свързани с привличането на обвиняем по реда на чл. 219, ал. 1 НПК (с постановление на разследващия орган) като основа за сравнение с разглежданата процедура по чл. 219, ал. 2 НПК.

1. За привличането на обвиняем в хода на разследването е необходимо разследващият орган да събере достатъчно доказателства за виновността на определено лице в извършване на престъпление от общ характер и да не са налице някои от основанията за прекратяване на наказателното производство (чл.

¹ Вж. за това **Чинова, М., Г. Митов**. Кратък лекционен курс по Наказателно-процесуално право. София: Сиела, 2021, с. 605–606.

219, ал. 1 НПК). Тогава разследващия орган докладва на прокурора и привлича лицето като обвиняем със съставяне на съответното постановление.

В тази връзка е важен въпросът за същността и ролята на **докладването от разследващия орган на прокурора при привличането на лицето като обвиняем** – елемент от фактическия състав ли е, или това са вътрешни взаимоотношения между наблюдаващия прокурор и разследващия орган?

а) Като гаранция за екипния принцип на разследване и част от ръководството и надзора на прокурора върху разследването (чл. 196 НПК) е въведено системното докладване на разследващия орган пред прокурора за хода на разследването (чл. 203, ал. 4 НПК). С оглед на важността за развитието на наказателното производство и за гарантиране на правата на участващите лица НПК е регламентирал задължително докладване – преди привличането на обвиняем по чл. 219, ал. 1 НПК и преди предявяването на разследването (чл. 226 НПК).

б) Докладването от разследващия орган на прокурора има за цел прокурорът да се запознае със събраните до момента доказателства, да прецени правилността на преценката на разследващия за достатъчността им, както и правилността на формулираното обвинение (текстово описание и правна квалификация).

Когато е съгласен с изводите на разследващият орган, прокурорът отбелязва докладването върху представения проект за постановление за привличане на обвиняем (върху бланката на самото постановление има отметка „Докладвано на прокурора по реда на чл. 219, ал. 1 НПК“, която се подписва и се посочва името на наблюдаващия прокурор).

Когато има възражения, прокурорът посочва на разследващия какво следва още да бъде извършено като процесуално-следствени действия за събиране на допълнителни доказателства (ако не споделя извода за достатъчността на събраните вече в хода на разследването) или как да прецизира формулировката на обвинението. След извършването на посо-

чените действия органът следва отново да докладва на прокурора.

По този начин, чрез това докладване, се гарантира надзорът за законност, който упражнява прокурорът при извършването на едно от най-важните действия на досъдебното производство – привличането на едно лице като обвиняем.

в) Независимо от задължението на разследващия орган да докладва на прокурора и възможните указания във връзка с това компетентен в общия случай да привлече лицето е разследващият, който съставя постановлението за привличането на обвиняем. Този акт се подписва само от разследващия, а подписът на прокурора за докладването не влияе върху неговата валидност.

Докладването на прокурора не е елемент от фактическия състав на привличането на лицето като обвиняем. То е част от вътрешните взаимоотношения между тях².

Компетентен да привлече едно лице като обвиняем може да бъде и прокурорът на основание чл. 46, ал. 2, т. 2 НПК, когато сам извършва разследване или отделни действия по разследването и други процесуални действия.

г) В тази връзка се поставя въпросът как влияе върху привличането на обвиняем недокладването на прокурора, т.е. представлява ли съществено процесуално нарушение този пропуск на разследващия орган?

Докладването е част от вътрешните отношения между тези държавни органи и недокладването може да доведе до евентуална дисциплинарна отговорност на разследващия орган при системност на това нарушение, но не и до съществено нарушение на процесуалните правила. Това действие не засяга правата на заинтересованите лица.

Отделно от това, ако се приеме за съществено процесуално нарушение недокладването, то е от категорията на неотстранимите, тъй като фигурата на обвиняемия е възникнала със съставянето на постановлението на разследващия за привличане. Затова е безпредметно коментирането му в детайли.

² Вж. в тази насока и **Чинова, М.** Досъдебното производство по НПК. Теория и практика. София: Сиела, 2013, с. 323, както и **Чинова, М., Г. Митов.** Цит. съч., с. 393.

2. Подобно на формата по чл. 219, ал. 1 НПК в хипотезата на **чл. 219, ал. 2 НПК компетентен орган да привлича едно лице като обвиняем е също разследващият орган**. Това е логично и следва от законовата разпоредба.

В правната литература се поддържа тезата, че „... прокурорът самостоятелно е господар на обвинителната функция – чл. 127, т. 3 от Конституцията, а прокуратурата притежава обвинителен монопол по делата от общ характер“ и затова „... привличането на обвиняемо лице е абсолютен прерогатив на съдебната власт и не може да се делегира на орган на изпълнителната власт, защото това нарушава разделението на властите“³.

Ясен и категоричен отговор срещу тази теза дава решение № 14 от 1999 г. на Конституционния съд на Република България. Привличането на обвиняем не е привличане към отговорност по смисъла на чл. 127, т. 3 КРБ: „Затова не може да се счете, че посоченият конституционен текст съдържа изискване за тяхното осъществяване единствено от прокуратурата“⁴.

Привличането на обвиняем не е привличане към наказателна отговорност по смисъла на конституционната разпоредба: „... Повдигането на обвинение с обвинителен акт, а не привличането на обвиняем, е изключителното конституционно правомощие на прокурора да привлича към отговорност лица, извършили престъпление“⁵.

3. За прецизиране на понятийния апарат и терминологична чистота следва да се посочи **разликата между привличане на обвиняем и повдигане на обвинение**.

„... На предварителното производство (сега – досъдебно производство – б.м.Г.М.) се повдига обвинение, предназначено да определи най-общ, първоначален, „работен“ предмет на доказване по делото“⁶. Затова, когато в хода на разследването на досъдебното производство се привлича лице като обвиняем, това

обвинение се приема като предварително, първоначално, неокончателно или работно.

Повдигането на обвинението се извършва от прокурора със съставянето на обвинителния акт и внасянето му в съда (чл. 242, ал. 1 НПК). Това обвинение е окончателно, което определя рамките на съдебното производство.

II.

Двете форми на привличане на обвиняем – с постановление за привличане на обвиняем (чл. 219, ал. 1 НПК) и със съставяне на протокола за първото действие по разследване срещу него (чл. 219, ал. 2 НПК) – се различава в процедурата – без предварителна санкция на прокурора за привличането и без предварителен нарочен акт, за който се уведомява прокурорът. Предпоставките и в двата случая са едни и същи.

1. Фактичестката предпоставка за привличането на едно лице като обвиняем е наличието на достатъчно доказателства за вината му в извършването на конкретно престъпление (чл. 219, ал. 1 НПК). Това важи и за двете форми.

а) „Достатъчно доказателства“ означава, че от събраните доказателства може да се направи обоснован извод, че определено лице е извършило определено престъпление⁷ (формирано е вътрешното убеждение у съответния орган за това). Този направен извод е единствено възможен и не се разколебава от наличните до момента доказателства по делото, т.е. няма противоречие между тях и те са еднопосочни. „Достатъчността“ е качествен критерий, не количествен.

Направеният извод не е окончателен и затова е налице само обосновано предположение – предстои да се извършат още други процесуално-следствени действия за изясняване на обективната истина по делото след привличането на обвиняемия. Съмнението е на базата на това, което предстои да се събере като доказателства, а не на основата на събраното до привличането на лицето като обвиняем.

³ Вж. **Младенов, Д.** Привличане на обвиняем с първото действие по разследване срещу него. *Правна мисъл*, 2019, № 1, с. 26.

⁴ Вж. т. 1 от р. № 14 от 1999 г. на Конституционния съд на Република България.

⁵ Вж. **Чинова, М.** Цит. съч., с. 317.

⁶ Вж. т. 2 от т. р. № 2 – 2002 – ОСНК.

⁷ Вж. **Павлов, Ст.** Наказателен процес на Народна република България. София: УИ „Климент Охридски“, 1989, с. 419–420.

„Обоснованото предположение“ следва да се счита със същото съдържание като „достатъчното доказателства“. Достатъчното доказателства за виновността на едно лице изграждат обосновано предположение и субективна увереност в разследващия орган, че обвиняемият е извършил престъплението.

б) В теорията се приема, че само в първата хипотеза (по реда на чл. 219, ал. 1 НПК) е необходимо да има достатъчно доказателства за виновността на лицето, докато при втората форма (по реда на чл. 219, ал. 2 НПК) лицето се привлича като обвиняем без изискване за достатъчно доказателства.

Необходимо е „...обосновано предположение за вината на лицето в извършване на престъплението, макар и да е ясно, че това предположение не може да е в така висока степен обосновано и вероятно, както по чл. 219, ал. 1 НПК“⁸. Тази теза се застъпва и в някои съдебни решения⁹.

в) Независимо че НПК не регламентира фактическите предпоставки за привличането на обвиняем по чл. 219, ал. 2 НПК (със съставянето на протокола за първото действие по разследването срещу него), от систематичното тълкуване на двете разпоредби (чл. 219, ал. 2 НПК и чл. 219, ал. 1 НПК) следва логичният извод, че и при втората форма за привличане на обвиняем е необходимо разследващият орган да направи извод за наличието на достатъчно доказателства за вината на лицето в извършването на конкретно престъпление.

Този извод се подкрепя и от факта, че изискването да не са налице някои от основанията за прекратяване на наказателното производство, което е регламентирано в чл. 219, ал. 1 НПК и се отнася към класическата форма на привличане, важи и за привличането на обвиняем със съставянето на протокола за първото действие по разследване срещу него (чл. 219, ал. 2 НПК).

г) Допускането на различни предпоставки за привличане на едно лице като обвиняем в двете форми поставя различните обвиняеми в неравностойно положение и това нарушава техните права и основни принципи на наказателния процес.

Недопустимо е и не съответства на европейските стандарти за наказателно обвинение по чл. 6 ЕКПЧ едно лице да се привлича като обвиняем без изискването за достатъчно доказателства и лицата да се третират по-различен начин с оглед на решението на разследващия орган.

2. Правилното разбиране на тази форма за привличане на обвиняем изисква изясняването на **точното съдържание на отделните елементи на механизма**, регламентиран в разпоредбата на чл. 219, ал. 2 НПК.

а) Първото действие по разследване означава, че това е действието, след което разследващият орган може да прави извод, че събраните в резултат на това действие (разпит на лицето, разпознаване и други) доказателства и другите доказателства, събрани до момента, са „достатъчно доказателства“ за виновността на лицето в извършеното престъпление.

б) Действие по разследване срещу него означава, че лицето участва в това действие.

Трудно е едно процесуално-следствено действие да определи дали е срещу едно лице или не е, т.е. като действие, което го уличава в извършеното престъпление, или не. Това се определя от резултата от действието – доказателствата, които са събрани с това действие (напр. при разпознаване при положителен резултат – свидетелят разпознава извършителя и тогава може да се приеме условно, че това действие е срещу лицето, а при негативен – не е).

Заложена идея от законодателя в тази формулировка (действие срещу лицето) е, че лицето присъства на действието¹⁰, и когато разследващият орган направи извод, че са достатъчно доказателствата за виновността на лицето в извършеното престъпление, той го привлича като обвиняем веднага след действие, без да докладва на прокурора. Това е с оглед на процесуалната икономия и постигане на бързина в разследването. Лицето присъства и ако разследващият орган е задължен да докладва, това ще отнеме време и лицето следва отново да бъде призовано.

Затова е нелогично твърдението, че в тази хипотеза „...все още не са събрани достатъчно доказателства за вината на лицето, но

⁸ Вж. **Чинова, М.** Цит. съч., с. 324.

⁹ Вж. р. № 128 от 22.07.2016 г. по н. д. № 147/2016 г. на АС – Бургас и други.

¹⁰ В тази насока вж. **Чинова, М.** Цит. съч., с. 328.

се налага да се извърши действие по разследването срещу лицето, се привлича със съставянето на протокола за това действие¹¹.

в) Първото действие с участието на лицето може да не е първо по време, а е това, в което органът прави извод за достатъчност на доказателствата (напр. при няколко разпознавания с участието на лицето едва при третото един от пострадалите разпознава лицето, а при другите две – другите пострадали не го разпознават).

3. Неправилно в разпоредбата на чл. 219, ал. 2 НПК се говори за **привличане на лице-то със съставяне на протокола за първото действие по разследване срещу него**.

а) Протоколът за първото действие по разследване е съставен след неговото приключване, т.е. подписване от разследващия орган и участващите лица (чл. 236 и сл. НПК). Лицето се привлича след съставянето на протокола за първото действие по разследване срещу него. В тази насока е и съдебната практика¹².

В теорията се застъпва тезата, че лицето се привлича като обвиняем не „след“, а „преди“ да е съставен протоколът и преди да е извършено действието по разследването: „... Затова не би трябвало да има съмнение, че лицето се конституира в процесуалното качество на обвиняем преди извършването на действието“¹³.

Нелогично е, че „...лицето да има правата на обвиняем, когато са събрани, макар и недостатъчно, доказателства или факти, че е взело участие при извършване на конкретното престъпление и срещу него се предприема действие по разследването“¹⁴. Това означава, че едно лице се привлича без достатъчно доказателства за неговата вина в извършването на конкретното престъпление, но за него е необходимо да има права на обвиняем и да може да се защити в производството. На практика без достатъчно доказателства лицето е кон-

ституирано като обвиняем с единствената цел да му се гарантират правата. Всяко лице, което участва в процесуално-следствено действие, има процесуални права с оглед на това участие (напр. при разпита на свидетеля правата му по чл. 139 НПК, при очната ставка правата му по чл. 143, ал. 3 НПК и други).

б) Разпоредбата на чл. 219, ал. 2 НПК навежда на мисълта за фикция¹⁵, подобно на образуването на досъдебното производство по чл. 212, ал. 2 НПК, образуването и привличането на обвиняем при бързото производство по чл. 356, ал. 3 и 4 НПК (там е употребен изразът „се счита“, който липсва в чл. 219, ал. 2 НПК). Това би означавало, че след изготвянето на протокола лицето *ex lege* вече е обвиняем.

Тази теза не е съобразена с разпоредбата на чл. 219, ал. 3 НПК, която посочва съдържанието на постановлението за привличане и протокола за първото действие по разследване, с който лицето е привлечено като обвиняем. И в двата случая съдържанието е еднакво като гаранция за правата на лицето, което се привлича като обвиняем.

С други думи в протокола за първото действие по разследване срещу лицето следва да се посочат същите данни, както в постановлението за привличане по чл. 219, ал. 1 НПК.

Затова е неправилно да се приеме, че относно привличането със съставянето на протокола за първото действие по разследване срещу лицето липсва акт¹⁶.

в) Разпоредбата на чл. 219, ал. 3 НПК поставя практическия въпрос как в протокола да се впише тази информация. Дали тя се инкорпорира в съдържанието на протокола от съответното процесуално-следствено действие, или се създава самостоятелен акт и как той се съотнася с протокола?

Невъзможно е в самия протокол да се посочи изискуемото съдържание по чл. 219, ал. 3 НПК, тъй като, докато се приключи про-

¹¹ Вж. **Чинова, М.** Цит. съч., с. 325, както и **Чинова, М., Г. Митов.** Цит. съч., с. 399.

¹² Вж. р. № 478 – 2015 – III, р. № 176 – 2016 – I, р. № 243 – 2017 – II и други.

¹³ Вж. **Чинова, М.** Цит. съч., с. 330, както и **Чинова, М., Г. Митов.** Цит. съч., с. 400.

¹⁴ Пак там.

¹⁵ Вж. **Манев, Н.** Наказателно-процесуално право. София: Сиела, 2016, с. 305.

¹⁶ Вж. в тази насока **Манев, Н.** Новелизацията на наказателно-процесуалната система с новия НПК. София: Ромина, 2006, с. 70.

токолот с подписването от разследващия орган и участващите лица, няма валиден акт. Отделно от това едва след приключването на процесуалното действие, а това става с подписването на протокола, разследващият орган може да направи обоснован извод за „достатъчно доказателства“ за виновността на лицето. От това следва, че съдържанието по чл. 219, ал. 3 НПК не може да бъде в протокола за съответното действие, а се излага след края на протокола в същия или отделен документ.

Удачно е с оглед актовете на органите на досъдебното производство този документ да е постановление. Разликата с постановлението за привличане на обвиняем по чл. 219, ал. 1 НПК се състои само в отметката „докладвано на прокурора“.

г) Съставянето на документ с данните по чл. 219, ал. 3 НПК определя и момента, в който лицето придобива качеството на обвиняем – след приключване на протокола от действието по разследване, в резултата на което са събрани достатъчно доказателства за виновността на лицето в извършване на престъпление и липсата на основания за прекратяване на наказателното производство.

Оформянето на данните по чл. 219, ал. 3 НПК и подписването на този документ от разследващия орган след приключване на протокола или в отделен документ е моментът за възникване на фигурата на обвиняемия в тази хипотеза.

4. Как обвиняемият узнава за привличането му в това му качество в хипотезата на чл. 219, ал. 2 НПК и следва ли да му се връчва препис от акта, в който е формулирано обвинението? В класическата хипотеза (при привличането на обвиняем по чл. 219, ал. 1 НПК с постановление) разследващият орган предявява постановлението за привличане на обвиняемия и неговия защитник. Разследващият орган връчва срещу подпис препис от постановлението на обвиняемия (чл. 219, ал. 4 НПК).

а) Чл. 6, ал. 3, б. „а“ ЕКПЧ изисква всяко лице, обвинено в криминално престъпление,

да бъде незабавно и в подробности информирано за характера и причините за обвинението срещу него.

Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. относно правото на информация в наказателното производство изисква от държавите членки информацията относно престъпното деяние, в извършването на което има заподозрени или обвинени, да се предостави незабавно на лицето (чл. 3, ал. 1 от Директивата)¹⁷.

Тази европейска регулация задължава разследващия орган да информира незабавно лицето за повдигнатото срещу него предварително обвинение.

б) Изпълнението на задължението на разследващия орган за информиране на лицето за повдигнатото обвинение в хипотезата на чл. 219, ал. 2 НПК следва да се извърши чрез връчването на препис от обвинението.

Разпоредбата на чл. 219, ал. 4 НПК урежда връчването на постановлението за привличане. Логично е да не се говори за протокол по чл. 219, ал. 2 НПК, със съставянето на който лицето се привлича като обвиняем. НПК не регламентира връчването на протоколи от процесуално-следствени действия на обвиняемия и други лица.

Отделно от това, както стана дума вече, обвинението в хипотезата на чл. 219, ал. 2 НПК независимо от разпоредбата на чл. 219, ал. 3 НПК (за съдържанието му) е самостоятелен акт, който е след съответния протокол, инкорпориран в него или като отделен документ. Този акт следва да се връчи на лицето, за да се информира (по европейската терминология) за престъпното деяние, в което е обвинено. Така ще бъдат гарантирани правата на това лице като обвиняем и той ще може да упражни предоставените му от закона процесуални възможности за защита.

Непредявяването на постановлението за привличане на едно лице като обвиняем винаги ще е съществено процесуално нарушение, тъй като, без да знае обвиняемият в какво е обвинен, той не би могъл да се защити. Поради това непредявяване на обвинението означава

¹⁷ По-подробно за Директивата и за транспонирането ѝ в българското законодателство вж. **Чинова, М.** За България влезе в сила нова Директива относно правото на информация в наказателното производство. *Норма*, 2012, № 9, с. 30–56.

винаги, че процесуалните права на лицето са ограничени¹⁸.

в) С оглед на връчването на обвинението възниква технически проблем, който е от съществено значение за необходимостта от тази форма на привличане на обвиняем.

След приключване на протокола от съответното процесуално-следствено действие е необходимо техническо време на разследващия орган за формулиране на обвинението съгласно изискванията на чл. 219, ал. 3 НПК. През този времеви период лицето стои при разследващия и чака изготвянето на съответния акт, без да се извършват с него никакви процесуално-следствени действия.

Проблемът се усложнява при фактическа и правна сложност на деянията и формулирането на обвинението, което изисква по-дълъг период от време. Това влиза в противоречие с целта на тази форма на привличане – процесуална икономия, тъй като лицето е призовано за съответното действие и не е необходимо повторното му призоваване за предявяването на обвинението.

5. При привличането на обвиняем със съставянето на протокола от първото действие по разследване срещу него (по чл. 219, ал. 2 НПК) най-сложният проблем е **осигуряването на адвокатска защита на привлеченото лице.**

а) Едно от правата на обвиняемия, което е важна и съществена част от правото му на защита, е правото му да има защитник (чл. 55, ал. 1 НПК). Той има право свободно да осъществява връзка със защитника си, да се среща насаме с него, да получава съвети и друга правна помощ, вкл. преди започване и по време на провеждане на разпита и на всяко друго процесуално действие с участие на обвиняемия (чл. 55, ал. 2 НПК).

Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържа-

не и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане изисква държавите членки да гарантират, че заподозрените и обвиняемите имат право на достъп до адвокат в срок и по начин, които позволяват на заинтересованите лица реално и ефективно да упражнят правата си на защита (чл. 3, ал. 1 от Директивата)¹⁹.

б) Осигуряването на адвокатска защита в хипотезата на привличане на обвиняем по чл. 219, ал. 2 НПК е сложна и трудно изпълнима задача за разследващия орган.

В класическата хипотеза по чл. 219, ал. 1 НПК в призовката лицето задължително се уведомява за правото му да се яви със защитник и с възможността да му бъде назначен защитник в случаите на задължително участие на защитник (чл. 219, ал. 5 НПК). В разглеждания случай разследващият е длъжен да уведоми лицето след приключване на протокола за първото действие по разследване срещу него за правото му на адвокат.

Трудно е обвиняемият да може да си осигури адвокат в краткия срок, докато разследващият формулира обвинението. Още повече, че подобен подход е в противоречие с разпоредбата на чл. 219, ал. 5, изр. 2 НПК, която изисква призовката да бъде връчена не по-късно от три дни преди предявяване на обвинението. Това е минималното време, което гарантира на лицето възможността да организира своята защита, т.е. да си намери адвокат.

в) Единствените възможности законосъобразно да бъде предявено обвинението с участието на адвокат са две – когато при извършването на съответното процесуално-следствено действие (първото действие по разследване срещу него) лицето се е явило с адвокат или то се отказва да ползва адвокатска защита. И двете хипотези са изключение и не могат да мотивират тази форма на привличане на обвиняем като удачна и ефективна.

В разглеждания случай *per argumentum a contrario* на чл. 219, ал. 7 НПК разследващият орган не може да назначи защитник на обвиняемия, тъй като това е възможно само в

¹⁸ Вж. в тази насока т. 1 от т. р. № 2 – 2002 – ОСНК.

¹⁹ По-подробно за Директивата и за транспонирането ѝ в българското законодателство вж. **Чинова, М., П. Панова.** Новата директива относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство. // *Норма*, 2014, № 2, 65–93, и *Норма*, 2014, № 3, с. 55–78.

хипотезата на задължителна защита (чл. 94, ал. 1 НПК), лицето се е явило без адвокат, но то е било предупредено за това.

6. Логично действие след предявяването на обвинението е **разпитът на обвиняемия**. Той се извършва незабавно след предявяването на постановлението за привличане на обвиняем (чл. 221 НПК).

Посочените проблеми с осигуряването на адвокатска защита на практика възпрепятстват незабавното извършване на разпита на обвиняемия. Това обезсмисля процесуалната икономия с оглед повторното призоваване на лицето като цел на тази форма на привличане на обвиняем.

Отделно от това разследващият орган не може да извършва действия по разследването с участие на обвиняемия, докато не изпълни задълженията си по чл. 219, ал. 1–7 (чл. 219, ал. 8 НПК).

На следващо място, разпитът на обвиняемия следва да се извърши след докладването на прокурора, което означава време, в което не е ясно какво прави обвиняемият.

7. Неяснота в този механизъм съществува и с оглед на възможността за вземане на **мярка за неотклонение** по отношение на привлеченото лице.

Разследващият орган може да вземе самостоятелно само две от мерките за неотклонение – подписка и гаранция. За домашния арест и задържането под стража компетентен е съответният първоинстанционен съд по искане на прокурора (чл. 63, ал. 1 НПК).

Това предполага разследващият да докладва на прокурора за извършеното привличане на обвиняем.

8. Разпоредбата на чл. 219, ал. 2 НПК задължава **разследващия орган да докладва на прокурора след привличането на лицето като обвиняем**.

а) Подобно на докладването по чл. 219, ал. 1 НПК и тук това задължително действие е гаранция за ръководството и надзора на прокурора върху разследването. Сложна е преценката за ефективността от това докладване.

В този случай прокурорът не може да осъществи ефективно ръководство и контрол

върху привличането на лицето като обвиняем. Той не може да прецени дали са събрани достатъчно доказателства за виновността на лицето в извършване на престъплението и правилна ли е квалификацията на деянието, както при предварителното докладване в хипотезата на чл. 219, ал. 1 НПК.

В хипотезата на чл. 219, ал. 2 НПК тази преценка е в дискреционната власт на разследващия орган, а прокурорът при констатирани пропуски, неточности и нарушения може да разпорежи ново привличане на лицето като обвиняем с постановление (чл. 225 НПК) или да отмени постановлението за привличане.

б) В тази връзка се поставя въпросът за възможността наблюдаващият прокурор да отмени привличането на лицето като обвиняем.

В теорията²⁰ се застъпва становището, че прокурорът може да отмени привличането на лицето като обвиняем след докладването му, а не едва в следващия стадий от действия на прокурора след завършване на разследването. Принципно това е възможно, но поставя много въпроси, свързани с положението на лицето в периода, когато е било обвиняем, неговите права и евентуалната отговорност на държавата по реда на ЗОДОВ.

Това правомощие на прокурора отново поставя под съмнение ефективността на тази форма на привличане на обвиняем и „предимствата“ в сравнение с класическата форма за привличане с постановление по чл. 219, ал. 1 НПК. Процесуалната икономия, която се преследва с този институт, не може да бъде постигната. Нещо повече, създават се повече усложнения в процесуалното развитие, отколкото да се постигат бързина и ефективност.

9. За пълнота на изследването следва да се посочи, че подобна форма на **привличане на уличено лице** съществуваше **при полицейското производство** по чл. 410 НПК от 1974 г. – отм. (Особени правила за разглеждане на дела за престъпления от общ характер, по които не се провежда предварително производство – чл. 408а – чл. 414 НПК от 1974 г.).

Действащият НПК не познава фигурата на уличеното лице. Затова не е необходимо разглеждането на полицейското производство по отм. НПК от 1974 г. и детайлната съпостав-

²⁰ Вж. **Чинова, М.** Досъдебното производство..., с. 324–325, както и **Чинова, М., Г. Митов.** Кратък лекционен курс..., с. 400; **Манев, Н.** Новелизацията..., с. 70; **Младенов, Д.** Цит. съч., с. 31.

ка на възникването на фигурата на уличения в това производство и привличането на обвиняем по чл. 219, ал. 2 НПК²¹.

***

Разгледаните теоретични и практически проблеми в привличането на обвиняемия със съставянето на протокола от първото действие по разследване срещу него са трудно решими със промени в разпоредбите на НПК. Сегашният регламент нарушава основни принципи в наказателния процес (правото на защита, разглеждането и решаването на делата в разумен срок и други), затруднява дейността на наблюдаващия прокурор по ръководството и надзора върху разследването и засяга основни процесуални права на обвиняемия.

Затова *de lege ferenda* тази форма на привличане на обвиняем следва да бъде отменена.

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

Манев, Н. Наказателно-процесуално право. София: Сиела, 2016 // **Manev, N.** *Nakazatelno-protsesualno pravo*. Sofia: Siela, 2016.

Манев, Н. Новелизацията на наказателно-процесуалната система с новия НПК. София: Ромина, 2006. // **Manev, N.** *Novelizatsiyata na nakazatelno-protsesualnata sistema s novia NPK*. Sofia: Romina, 2006.

Младенов, Д. Привличане на обвиняем с първото действие по разследване срещу него. *Правна мисъл*, 2019, № 1, 24–40. // **Mladenov, D.** *Privlichane na obvinyaem s parvoto deystvie po razsledvane srestu nego*. *Pravna misal*, 2019, № 1, 24–40.

Павлов, Ст. Наказателен процес на Народна република България. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1989. // **Pavlov, St.** *Nakazatelen protses na Narodna republika Balgaria*. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 1989.

Чинова, М. Досъдебното производство по НПК. Теория и практика. София: Сиела, 2013. // **Chinova, M.** *Dosadebnoto proizvodstvo po NPK*. Teoria i praktika. Sofia: Siela, 2013.

Чинова, М. За България влезе в сила нова Директива относно правото на информация в наказателното производство. *Норма*, 2012, № 9, 30–56 // **Chinova, M.** *Za Balgaria vlezhe v sila nova Direktiva odnosno pravoto na informatsia v nakazatelnoto proizvodstvo*. *Norma*, 2012, № 9, 30–6.

Чинова, М., Г. Митов. Кратък лекционен курс по наказателно-процесуално право. София: Сиела, 2021 // **Chinova, M., G. Mitov.** *Kratak leksionen kurs po nakazatelno-protsesualno pravo*. Sofia: Siela, 2021.

Чинова, М., П. Панова. Новата директива относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство. *Норма*, 2014, № 2, 65–93 и *Норма*, 2014, № 3, 55–78. // **Chinova, M., P. Panova.** *Nova direktiva odnosno pravoto na dostap do advokat v nakazatelnoto proizvodstvo*. *Norma*, 2014, № 2, 65–93 i *Norma*, 2014, № 3, 55–78.

²¹ Вж. по-подробно за съпоставката между двата института **Манев, Н.** Новелизацията..., с. 69.